

«Μεταρρύθμιση του τομέα της Υγείας στην Κύπρο μέσα από την οπτική του Υπουργείου Οικονομικών»

Γιώργος Παντελή
Οικονομικός Διευθυντής
Υπουργείο Οικονομικών
18 Μαΐου, 2017
Σπίτι της Ε.Ε., Λευκωσία

Περιεχόμενα

- Εισαγωγή
- Τρόποι χρηματοδότησης του τομέα της υγείας
- Χρηματοδότηση ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης στην Κύπρο
- Δημοσιονομικοί και χρηματοδοτικοί κίνδυνοι για την Κύπρο
- Βήμα προς βήμα προσέγγιση
- Συμπερασματικά σχόλια

Εισαγωγικά

- Η αγορά ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης έχει κάποιες ιδιαιτερότητες:
- Συμπεριφορά ασθενών-ζήτηση και παροχές υγείας-προσφορά.
- Στην εν λόγω αγορά υπάρχει **ασύμμετρη πληροφόρηση** μεταξύ ασθενών και παροχέων και αυτό δημιουργεί στρεβλώσεις.
- Αυτό συνεπάγεται ότι η εν λόγω αγορά λειτουργεί περισσότερο με κανόνες **ολιγοπωλιακού ανταγωνισμού**, αφού οι πάροχοι υγείας είναι σε θέση να δημιουργήσουν περισσότερη ζήτηση λόγω συγκριτικού πλεονεκτήματος στην πληροφόρηση έναντι των ασθενών (**supply induced demand**).
- Στις περισσότερες χώρες η **κρατική παρέμβαση** είναι ο πιο συνηθής τρόπος στη χρηματοδότηση του τομέα της υγείας, λόγω της αποτυχίας της αγοράς (**market failure**) να καλύψει και να παρέχει αποτελεσματικά τις ανάγκες υγείας όλου του πληθυσμού.

Τρόποι Χρηματοδότησης του συστήματος υγείας

Υπάρχουν γενικά οι πιο κάτω τρόποι χρηματοδότησης ενός συστήματος υγείας:

- Μέσω **φορολογίας-tax financed - από τον κρατικό προϋπολογισμό**. Το κράτος επίσης θα μπορούσε να παραχωρήσει φορολογικές εκπτώσεις (**tax exemptions**) ή απευθείας πιστώσεις (**direct credits**) προς τους πολίτες.
- Εισπράξεις από επιβολή ενός **ειδικού φόρου για την υγεία (health tax)**. Εναλλακτικά στο πιο πάνω, το Κράτος μπορεί να επιβάλει φορολογίες που αφορούν π.χ. καπνικά προϊόντα ή περιβαλλοντικούς φόρους για περιορισμό της ρύπανσης (**sin taxes**).
- Οι πολίτες αγοράζουν **απευθείας** ιατροφαρμακευτική περίθαλψη από τον **ιδιωτικό τομέα (out of pocket spending)**.
- **Ιδιωτικές ασφαλιστικές καλύψεις που εκπίπτουν του φορολογητέου εισοδήματος (φορολογικές εκπτώσεις-tax exemptions)**.
- Μέσω **συν πληρωμών (copayments)** (διαμοιρασμός κόστους ανάμεσα σε ασθενείς και παροχείς).
- Συμπληρωματική χρηματοδότηση μέσω **μη κερδοσκοπικών οργανισμών ή δωρεών/εισφορών**.

Χρηματοδότηση ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης στην Κύπρο

Στην Κύπρο, η χρηματοδότηση των δαπανών υγείας αποτελεί ένα **συνδυασμό μεταξύ φορολογίας-συνπληρωμών και ιδιωτικής δαπάνης-ιδιωτικής ασφάλισης** και σε λιγότερο βαθμό από μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς (Ογκολογικό Κέντρο και Ινστιτούτο Γενετικής) μέσω εισφοράς και του Κράτους.

- Τα τελευταία χρόνια για την περίοδο 2011-2014 η ιδιωτική δαπάνη υγείας αυξάνεται με γοργότερο ρυθμό συγκριτικά με τη δημόσια δαπάνη ιδίως κατά τη διάρκεια και μετά τη χρηματοοικονομική κρίση. Αυτό φαίνεται στο **Σχήμα 1** (Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία).
- Ο καταμερισμός της χρηματοδότησης στην Κύπρο φαίνεται στο **Σχήμα 2** (Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016).

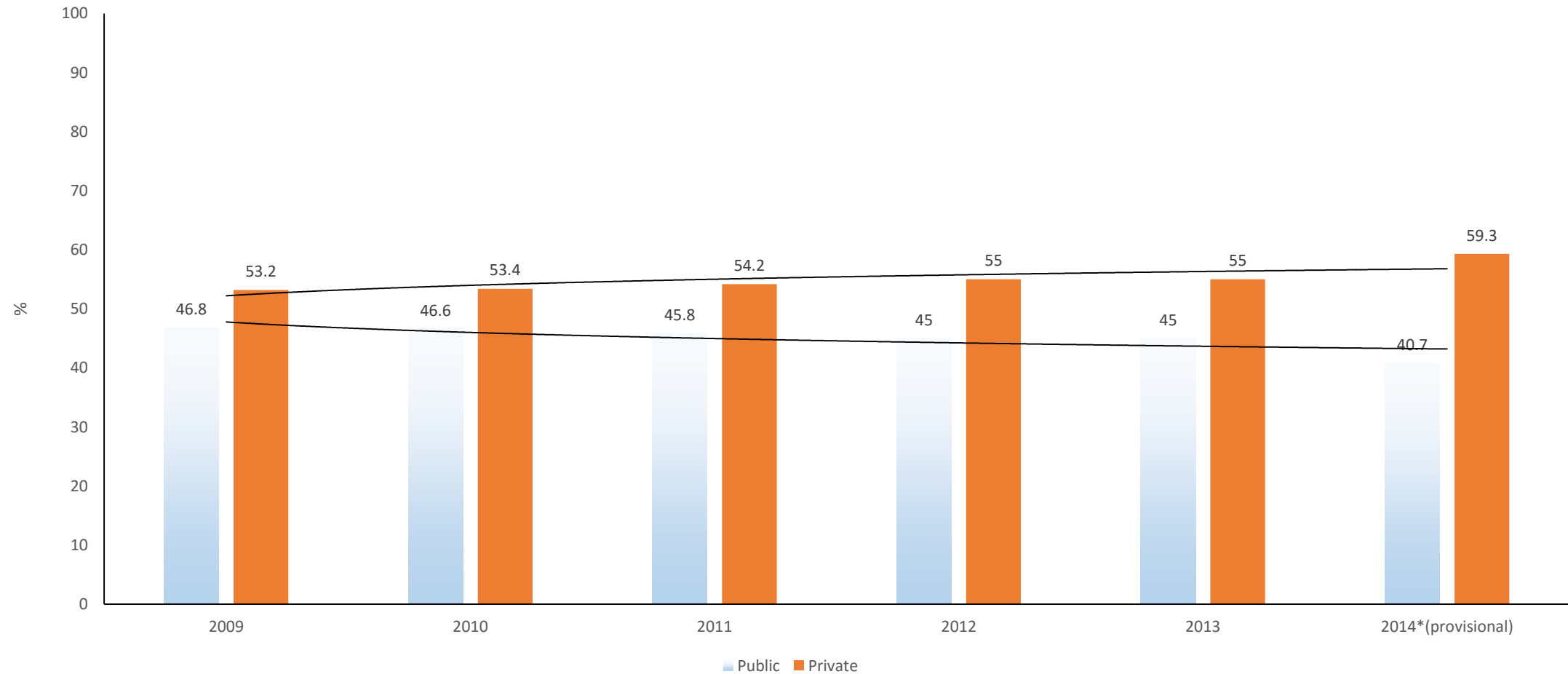
Το πιο πάνω αποδίδεται κυρίως:

- Στην **υψηλή ιδιωτική δαπάνη υγείας**.
- Στη **χαμηλή δημόσια δαπάνη υγείας ως % του ΑΕΠ** κάτι που οδηγεί σε αναποτελεσματική κάλυψη όλου του πληθυσμού λόγω μη καθολικής κάλυψης (**ineffective health coverage vs universal coverage**).
- **Η Κύπρος έχει το δικό της μοντέλο στο σύστημα χρηματοδότησης υγείας** σε σχέση με άλλες χώρες της Ε.Ε, στις οποίες η δημόσια δαπάνη είναι υψηλότερη λόγω της ύπαρξης κυρίως εθνικών συστημάτων υγείας που χρηματοδοτούνται περισσότερο από το Κράτος.
- Στο **Σχήμα 3** φαίνεται καθαρά ότι η Κύπρος έχει ένα από τα πιο χαμηλά ποσοστά συνολικών δαπανών υγείας στο ΑΕΠ σε σχέση με τον μέσο όρο της Ε.Ε. αλλά και συγκριτικά με χώρες όπως είναι η Ολλανδία, Γερμανία και η Ιρλανδία (Πηγή: European Commission, 2016).

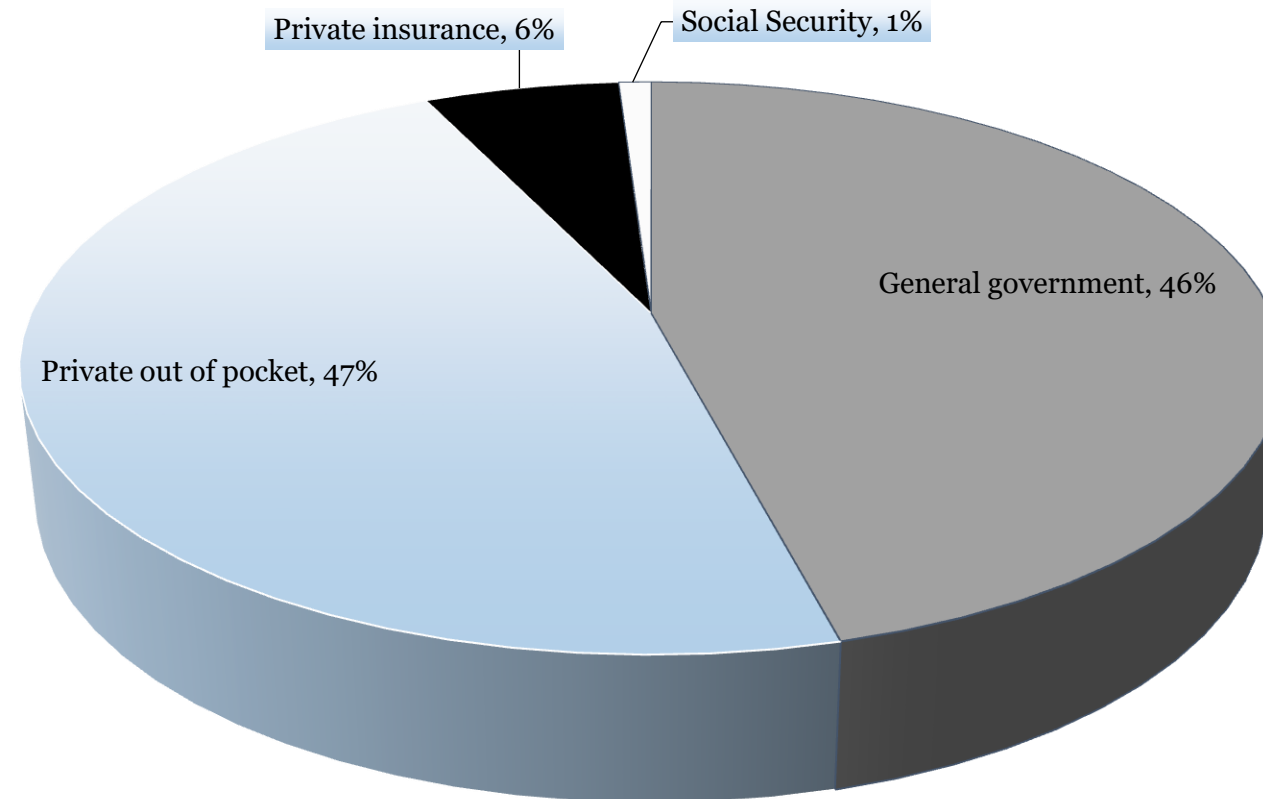
Χρηματοδότηση ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης στην Κύπρο

Figure 1: Share of Public vs Private health care expenditure

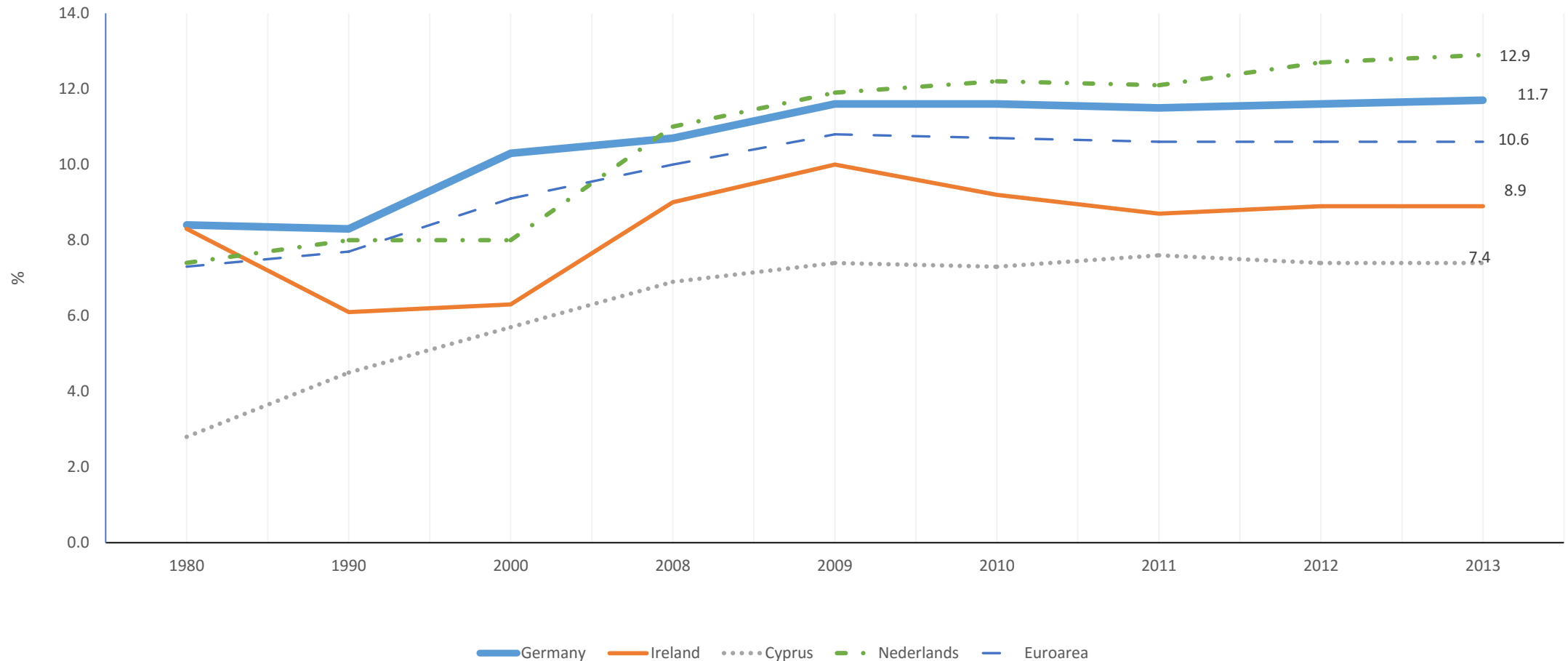
Χρηματοδότηση ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης στην Κύπρο

Χρηματοδότηση ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης στην Κύπρο

Figure 3: Total health expenditure as % to GDP

Δημοσιονομικοί και χρηματοδοτικοί κίνδυνοι για την Κύπρο

- Οι κίνδυνοι για υψηλότερες δαπάνες υγείας απορρέουν από :
  - Σταδιακή γήρανση πληθυσμού λόγω αύξησης του προσδόκιμου ζωής (πιο αποδοτικά φάρμακα και τεχνολογική αναβάθμιση ιατρο-τεχνολογικού εξοπλισμού καθώς και μείωση γεννήσεων).
  - Αναβάθμιση ιατροφαρμακευτικής τεχνολογίας, που οδηγεί σε πιο ακριβά, καλύτερα φάρμακα και ιατρο-τεχνολογικό εξοπλισμό.
  - Ο συνεχιζόμενος κοινωνικός διάλογος για τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις για την υγεία (αυτονόμηση δημοσίων νοσοκομείων και εισαγωγή ΓΕΣΥ).
  - Περιβαλλοντικές και διατροφικές συνήθειες.

Δημοσιονομικοί και χρηματοδοτικοί κίνδυνοι για την Κύπρο

- Η Κύπρος είναι αναγκασμένη να διατηρεί ορθολογική δημοσιονομική πολιτική για διασφάλιση της βιωσιμότητας των δημοσίων οικονομικών.
- Στο παρόν στάδιο, η Κύπρος αντιμετωπίζει τους **πιο κάτω περιορισμούς στη χρηματοδότηση** των αυξημένων δαπανών υγείας :
- Όροι **Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης**.
- Έξοδος το 2016 από τον διορθωτικό πυλώνα (corrective pillar) της **διαδικασίας του Υπερβολικού Ελλείμματος (EDP)**, ενώ τώρα βρίσκεται στον αποτρεπτικό πυλώνα (preventive pillar), ο οποίος θέτει ρητά ότι οι χώρες της Ευρωζώνης θα πρέπει να ακολουθούν συγκεκριμένα ποσοστά αναφοράς (benchmarks) στις δημόσιες δαπάνες ετήσια.
- Για την επιτυχία των πιο πάνω δημοσιονομικών στόχων, η Κυβέρνηση αποφάσισε και θέτει **τριετές μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό πλαίσιο** έτσι ώστε όλα τα Υπουργεία και ο ευρύτερος δημόσιος τομέας να εντάσσουν τις πολιτικές τους εντός συγκεκριμένων οροφών δαπανών.
- Παράλληλα, με βάση την τελευταία Έκθεση της Ομάδας Εργασίας για τη Γήρανση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής η Κύπρος έχει σχετικά χαμηλό κίνδυνο στην αύξηση των δαπανών υγείας ως ποσοστό του ΑΕΠ.
- Συνεπώς, αν η Κύπρος ακολουθήσει μια **σχετικά αποτελεσματική και βιώσιμη δημοσιονομική πολιτική** θα μπορούσε να αντιμετωπίσει τη σταδιακή αύξηση των δαπανών υγείας ως το 2060 (Ageing report, 2015).

Δημοσιονομικοί και χρηματοδοτικοί κίνδυνοι για την Κύπρο

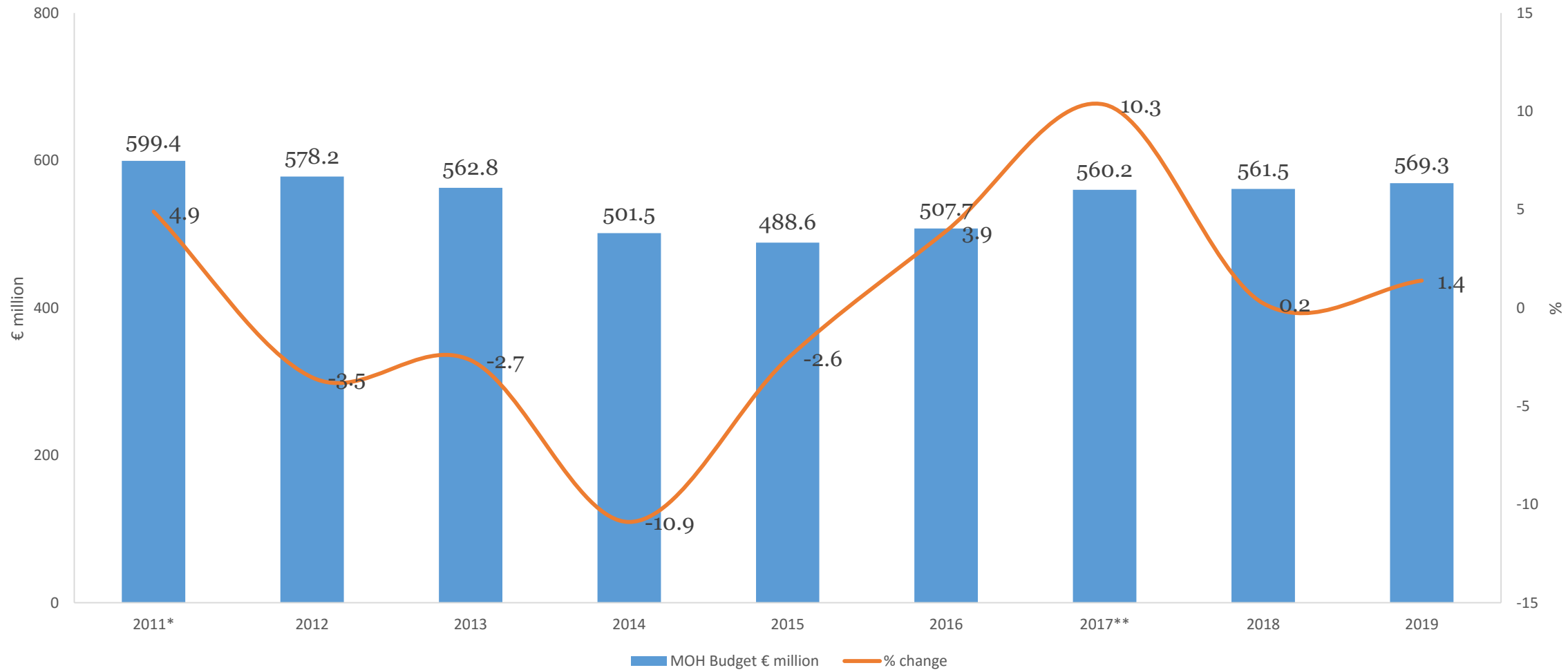

- Ο προϋπολογισμός του Υπουργείου Υγείας, για παράδειγμα, που βασίζεται στο τριετές δημοσιονομικό πλαίσιο 2017-2019 έχει την πιο κάτω εικόνα όπως φαίνεται στο **Σχήμα 4**.
- Είναι φανερό ότι η δημοσιονομική εξυγίανση επηρέασε τον προϋπολογισμό του Υ.Υ. αλλά για τα έτη 2017-2019 προβλέπεται μικρή αύξηση των δημόσιων δαπανών υγείας.
- **Η βιωσιμότητα των δαπανών υγείας** μπορεί να επιτευχθεί και με άλλους τρόπους:
- **Καλύτερη συνεργασία** του δημοσίου με τον ιδιωτικό τομέα για αποφυγή επικαλύψεων (duplications).
- Καλύτερη **χρήση της τεχνολογίας στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη** για πιο αποτελεσματικό έλεγχο των δαπανών υγείας.
- **Μεταρρύθμιση του τομέα της υγείας** μέσω της ψήφισης και εφαρμογής των δύο νομοσχεδίων που αφορούν τις κρατικές υπηρεσίες υγείας και την προώθηση του ΓΕΣΥ.

Δημοσιονομικοί και χρηματοδοτικοί κίνδυνοι για την Κύπρο

Figure 4: Ministry of Health Budget, 2011-2019

Οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στον τομέα της υγείας είναι σχετικά πιο δύσκολες να εφαρμοστούν λόγω χρονοβόρου κοινωνικού διαλόγου και κινδύνων πολιτικής οικονομίας (Βουλή, κόμματα, οργανωμένα σύνολα).

Η Κυβέρνηση στα πλαίσια της προώθησης της μεταρρύθμισης στον τομέα της υγείας ακολουθεί την πιο κάτω στρατηγική:

- Προώθηση παράλληλα της αυτονόμησης των κρατικών νοσηλευτηρίων, που εμπεριέχει μεγάλο αριθμό κρατικών υπηρεσιών υγείας και υψηλών δημοσίων δαπανών για το Κράτος.
- Η πιο πάνω μεταρρύθμιση αφορά τη διοικητική και χρηματοοικονομική αυτονόμηση μέσω αναδιοργάνωσης του ιατρικού και παραϊατρικού προσωπικού, επαρκές τιμολόγηση των δημοσίων υπηρεσιών υγείας ώστε να καταστούν ανταγωνιστικά σε περιβάλλον ΓΕΣΥ.
- Η αποτελεσματική αυτονόμηση των δημοσίων νοσηλευτηρίων χρονικά θα πρέπει να προηγηθεί της εφαρμογής του ΓΕΣΥ.
- Μετά την ολοκλήρωση της πιο πάνω μεταρρύθμισης ακολουθεί η εισαγωγή του ΓΕΣΥ για περαιτέρω διασφάλιση της βιωσιμότητας των δημοσίων δαπανών υγείας μέσω:
  - Σφαιρικού προϋπολογισμού
  - Του οικογενειακού ιατρού
  - Μείωσης της αναποτελεσματικής χρήσης των πόρων της υγείας
  - Πιο αξιόπιστα και προηγμένα συστήματα πληροφορικής, τα οποία θα μπορούσαν να εντοπίσουν πρακτικές διαφθοράς και φοροδιαφυγής.

- Επειδή πρόκειται για δραστικές μεταρρυθμίσεις στην υγεία, η Κυβέρνηση επιθυμεί να ελαχιστοποιήσει τους κινδύνους στα δημόσια οικονομικά.
- Τεχνικά, οι αναμενόμενοι κίνδυνοι στα δημόσια οικονομικά εξαρτώνται από τις σχετικές τιμές της ελαστικότητας της ζήτησης και της προσφοράς υπηρεσιών υγείας ως προς τις τιμές.
- Στη διεθνή βιβλιογραφία οι πιο πάνω τιμές είναι σχετικά μικρές και έτσι μια ορθολογική μεταρρύθμιση δεν αποκλείεται να επιφέρει και εξοικονομήσεις στις δαπάνες υγείας και ενδεχόμενα να τονώσει τη βιωσιμότητα των δημοσίων οικονομικών αναφορικά με τις δαπάνες υγείας.
- Για την επίτευξη των πιο πάνω στόχων, το Υ.Ο. προωθεί μελέτη οικονομικού αντικτύπου για αντιμετώπιση και εντοπισμό ποσοτικών στόχων σε σημαντικές οικονομικές μεταβλητές, όπως είναι ο δυνητικός ρυθμός ανάπτυξης, η απασχόληση, το κόστος εργασίας και η ζήτηση εργασίας μέσω της προώθησης των δύο μεταρρυθμίσεων.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην Έκθεσή της για το 2016 για τη βιωσιμότητα του τομέα της υγείας στην Κύπρο επισημαίνει τις πιο κάτω προκλήσεις:

- ✓ Συνέχεια στην **αύξηση της αποτελεσματικότητας στις δαπάνες υγείας** για να διατηρήσει τη βιωσιμότητα των δημοσίων οικονομικών και για την αποφυγή δυνητικών κινδύνων
- ✓ Διασφάλιση **καθολικής κάλυψης** για όλο τον πληθυσμό και διαμοιρασμό του κόστους στον τομέα της υγείας για την επίτευξη **συνθηκών κοινωνικής αλληλεγγύης και συνοχής**.
- ✓ Αντιμετώπιση των αναποτελεσματικοτήτων και του κατακερματισμένου τομέα της υγείας μέσω των **ξεχωριστών δομών, ιδιωτικού και δημοσίου τομέα** που προκαλεί ελλιπή συντονισμό στην παροχή φροντίδας υγείας.
- ✓ Εφαρμογή συνετής και **ολοκληρωμένης μεταρρύθμισης των κρατικών υπηρεσιών υγείας μέσω της αυτονόμησης των δημοσίων νοσοκομείων**.
- ✓ Υλοποίηση του ΓΕΣΥ για τη **διασφάλιση ισότιμης πρόσβασης, χρηματοδοτικής βιωσιμότητας και ποιότητας στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη**, που μέσω τους αναμένεται ότι και άλλες προκλήσεις του τομέα θα αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά.

Ευχαριστώ για την προσοχή σας!